

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясынын

Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин.

ашыгыч чоннар депутаттарынын область Советинин органы

1953

июнь

13

СУББОТА

№ 113 (2798)

ӨРТӨЗ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Бистин область (1 арын).
Партия чырыдышыкында (2 арын).
Колхозтарда болгаш совхозтарда малдын баш санын сизген-биле хандырар хемчеглер дугайында (2 арын).
Тываның аржаанарынын дугайында (3 арын).

Ном үндүрер черин ажилын бедик денелче (3 арын).
М. С. Смолни.—Инек малды олардадып семиртириниң дуржулгазы (3 арын).
Б. Тарасов.—Тракторист Алоис Шайнер (4 арын).
Кыдатта капитал тудушкун (4 арын).

Кореяда болушкуннар (4 арын).
Италияда парламент сонгулданы (4 арын).
Австралияда ажил соксадышкынары (4 арын).
Хол бөмбүүнүң талазы-биле область маргылдазынын түнели (4 арын).

Чайгы чер андарылгазын бедик шынарлыг болгаш шалыпкын доозар

Коммунист партиянын XIX съездинин директиваларында стандарт бешки беш чыл планының талазы-биле бистин чурттууска көдө ажил-агыл бұдүрүлгезинин улам ынай сайырталгазынын канчаар-даа аажок улуг программазын салган.

1951—1955 чылдарда СССР-ниң хөгжүлдесинин бешки беш чыл планында көдө ажил-агыл талазы-биле кол сорулга болза, «Көдө ажил-агылдың бүгү культураларының дүжүттүң бедидери, нитиниң малынын продуктуларын дыка өстүрери-биле кады ооң баш санын улам көвүдери, көдө ажил-агылга мурнакчы техниканы болгаш агрокультураларын непердеринге үндөзүлгө, колхозтарын нитижиткен ажил-агыл улам-на быжыгылап, хөгжүдүп, совхозтарын болгаш МТС-терин ажилын экижи-дип тургаш чер ажилының болгаш мал ажилынын нити болгаш бараанын продукциязын көвүдери болуп мою сонгаар-даа хөвөөр артар» деп айтылган.

Ол төгүлдү сорулганы чедишикинниң боттандырар дээш Совет Тываның көдө ажил-агылдың ажил-ишчилери бо чылдың чаксы хову ажилдарына эвээш эвес чедишикиннерлиг болуп турар. Күрүнениң өзүп турар бүгү күчү-шыдалына даянышсаан, бодунун иштиги кур күштерин чөп ажыглааш, мурнакчы колхозтар болгаш совхозтар хову ажилдарынын бүгү комплексиязын эрткен чылга дөмөйлөөрге дүргөн болгаш агрохотиктиг бедик денелче эрттирген.

Ам көдө ажил-агылдың өске бүгү ажилдары-биле чергелештир колхозтарын, совхозтарын мурнунда туруп турар эң харысчалгалыг сорулга болза, чайгы чер андарылгазынын планын агрохотиктиг бедик денелче күүседери болур.

Эрте чайгы чер андарылгазы—бүгү көдө ажил-агыл культураларынын дүжүдүн бедидеринин эң чугула чүлү болур. Мурнакчы колхозтарын практиказынын көргүзүп турары болза, ашы-чөмчүл кол культуралары—кызылтасы бистин областтын байдалына чүгүле чайгы эрте андарган болгаш эки ажилдап кылдырган черге чажып тарырга бедик дүжүттү берип турар. Кызылтас культураларын чайгы андарган черге тараанындан эрткен чылын Бий-Хемде «Кызыл тараачын», Улуг-Хемде Киров аттыг болгаш өске-даа чамдык колхозтар бедик дүжүттү алганнар.

Чайгы чер андарган чер тараа шөлүн поктук үнүштерден арылгаар, хөвүнүгө шык болгаш чөмчүлгү чүлү-дери хөйүн-ле мөөнөзери-биле кады чаксы хову ажилдарын чиягидир болгаш эң-не кыска хуусаада дүргөн чорударын хандырар. Ынчангаш келир чылын бүгү-ле тараа, картофель болгаш ногаа культураларын чүгүле чайгы, күсүү эрте андарган черлерге бүрүн чажып тарырын чедиң алыры районнарнык колхозтар болгаш совхозтар бүрүзүнүн бичин-даа сонгаарладып болбас сорулгазы болур.

Чайгы чер андарылгазынын чугула үези бистин областтын байдалына май ай болур. Ынчангаш чазактан чайгы чер андарылгазынын эң ындык хуусаазын июнь 10-да кылдыр доктааткан. Ындыг турбузе, область бо чылгы чайгы чер андарылгазы дыка оожум чоруп, чазактын доктааткан хуусаазын үрөп турар. Июнь 10-ка чедир чайгы чер андарылгазынын планын Каа-Хем район 105,4 хуу, Тес-Хем район 113,3, Сүт-Хөл район 79,2 хуу күүседип, өске районнарны мурнап турар. Ынчаарга Кызыл, Таңды, Эрзин районнарда чер андарылгазы кончук шүшпөч чоруп турар.

Эрткен чылын белеткөөн чер чөптөстия чылдаганындан чамдык колхозтарда бо чылын удур чер андар-

рып, тарылганын эки агротехниктиг хуусаазын эрттирп турганын районнарнык партия, совет болгаш көдө ажил-агыл органдарынын база колхозтарын удурткучлары болавайн, харысчалга чок чорун көргүзүп турарын бо факт тодаргай айтып турар-дыр. Ам чайгы чер андарылгазынын планын район, колхоз, совхоз бүрүзүгө эң чоокку хүннерде бүрүн күүседир дээш шыңгы хемчеглерин алыры чугула.

Чамдык МТС-терде фактыларын көргүзүп турары болза, техниканы ажылдарына эргежок чугула чурумнарны амга чедир таарыштыр тургуспаан. Чижээ, Бай-Тайга МТС-ти тракторларын чайгы чер андарылгазынче киңир талазы-биле айттырылган чугула көрбөзүндө июнь 10-га чедир чер андарылгазынче кирбөөн. Колхозтар биле МТС-тин аразында хүлээлгелерин шыңгы сагып, күүседир талазы-биле трактор болгаш хову бригадаларынын демниг күш-ажылы улуг ажык дузалыг. Ындыг турбузе Кызыл районнуң «Черби» колхоз тракторларын кывар, чаар чүүдөр-биле өй-шаанда хандырбайн турарында машиналар ажык чок турар чоруктарга таваржып турар. Мындай фактыларын биле-тура ол СКЭП районнарны, райкүсүмнарны база МТС-тин дирекция черлери тодаргай хемчег албайн турары окта чөптөс. Трактор бригаданы бүрүзүңү ажилынче кол кичээнгейни салып, оларнын техниканы бүрүн ажыглаар дээш демиселинге бүгү талазын дузазын чедирерин партия, совет болгаш көдө ажил-агыл органдарындан бо хүнүн сорулгазы шыңгы негеп турар. Бүгү машиналарын хүн-дүн иштинде каш даякчы бедик бұдүрүкчүлүг ажилдарын хандырар тракторист бүрүзү ээлчегин нормаларын ажык күүседирин чедиң алыр ужурулуг. Оон биле кады колхозтарын кичи болгаш тыртар даякчы күштерин чайгы чер андарылгазын доп-дораан дооралыч бүрүн мобилизастаар хөвөөр зарылч.

Техниканы чөп ажыглап тургаш ам артан чайгы чер андарылгазын агрохотиктиг бедик чурумга ылаалы күүседир дээш партия, совет болгаш көдө ажил-агыл органдарынын, МТС удурткучларынын, партия эге организацияларынын ам дайынчы хүлээлгези—келир чылдың бедик дүжүдүнүң сууру болур чайгы чер андарылгазын шыңгы контролга ап, көдө ажил-агыл артельдери бүрүзү чер андарылгазынын планын чугаажок күүседери болуп турар. Кол кичээнгейни чайгы чер андарылгазынын шынарлыг салыр, бо талазы-биле айтырыны чангыс минутада-даа кошкатпас ужурулуг. Черни андарарын чүгүле кош андарынын андазын-биле 20—22 сантиметр ханы андарарын бичин-даа уттуп болбас.

Эрткен чылын чер-чер Советтеринин, ылангыя көдө ажил-агыл специалисттеринин удобрение ажылдарына тоомча чок чорундан хөвүнүң чөмчүлгү байдалы кончук яды болганы көзүлгөн. Шак мындыг ажык чок практика-биле шийтирилг демиселишпаан, андарган черлерге өдөк төгериниң планын колхозтар, совхозтар бүрүзүңү күүседери чугула.

МТС-тер директорлары, инженерлери болгаш механиктери трактор ажилын шийтирил-биле экижидер, оларны эргежок чугула үүр-мек кезектер-биле хандырар хүлээлгели. Партия организациялары, көдө коммунистер болгаш комсомолчулар, колхозчулар болгаш механизаторларын ортузунга партийжи-массалыг ажилдарын улам күш-тедилерип, социалистич чарышты хүн-бүрү удуртур, бұдүрүлгеге мурнакчыларын дуржулгаларын бүгү арга-биле улам непередир ужурулуг.

Тарааның бедик дүжүдү

КАРШИ. Кашка-Дарьин областын колхозтарында бода тараа кезилде-де массалык-биле чоруп турар. Шөлдерде комбайннар ажилдап турар. Чер болганда дүжүт эрткен чылдындан чагай болуп турар. Каршинский районнуң Ленин аттыг, Сталин аттыг, Киров аттыг колхозтарынын тарааажылары сугат чок черин гектар бүрүзүндө 110 пуд күзүн чашкан арбайны бастырып турар.

(СЭТА).

Тарааның бедик дүжүдү

КАРШИ. Кашка-Дарьин областын колхозтарында бода тараа кезилде-де массалык-биле чоруп турар. Шөлдерде комбайннар ажилдап турар. Чер болганда дүжүт эрткен чылдындан чагай болуп турар. Каршинский районнуң Ленин аттыг, Сталин аттыг, Киров аттыг колхозтарынын тарааажылары сугат чок черин гектар бүрүзүндө 110 пуд күзүн чашкан арбайны бастырып турар.

(СЭТА).

Тарааның бедик дүжүдү

КАРШИ. Кашка-Дарьин областын колхозтарында бода тараа кезилде-де массалык-биле чоруп турар. Шөлдерде комбайннар ажилдап турар. Чер болганда дүжүт эрткен чылдындан чагай болуп турар. Каршинский районнуң Ленин аттыг, Сталин аттыг, Киров аттыг колхозтарынын тарааажылары сугат чок черин гектар бүрүзүндө 110 пуд күзүн чашкан арбайны бастырып турар.

(СЭТА).

Пяну курорттук амгы болгаш келир үези

ПЯНУ. (Эстон ССР-де). Пяну-нун далай кыдынын каас-чараш бойдузу, кайгамчык эки пляжи, хөлегели аллеялары чыл бүрүде мурнун курортчуларын хандыдып турар. Совет эрге-чагырганын чылдарында анаа турган курорт бүгү-эвилел ужур-дузалыг калдыкшылга чери болу берген.

Ам Пянуда муң хире кичи дыштанып турар. Дыштаныкчыларын иштиде эстон болгаш Доннун шахтерлары, Архангельскинин ышчылары, Нарваның болгаш Ивановонун пест-тавыкчылары, ленинградчы студенттер болгаш өскелер-даа бар.

Курортта санаторийлерин чуртталга бажынарнын туткан, кабинеттерин болгаш лабораторияларын чаа дерилгелер-биле долдурган.

Чаа беш чылдың төңчүзүңге чедир ол кадыкшылга черин үндөзүң-биле чаартып кылыр. Чаартылганын төлөвилелин бадылаан, ону эстон архитекторлар ажилдап кылганнар.

Далай суунуң бассейнинден тургустунган кышкы пляжты анаа Совет Эвилелинге бир дугаар тудуп тургузар. Тускай хоолой дамчыдыкчылар элевинниг кайтыгы болгаш сугну чылдыдып турар апаар.

Кадыкшылга черин чаартырынга 25 миллион ажыг рубльди төлөвлээ.

(СЭТА).

Сиген ажилынын механизациясы

ЧКАЛОВ. Чкаловтын ховулары чагай үнөт тереп сиген-биле шийтиңган. Ында каан-аяс, магалыг. Эрткен чылга болаарга, ол чер сигени 10-15 хонуктар бурунгаар кезип эгелзэн. Колхозтарын сиген белеткээр ажилдарынын 80 ажыг хуузун күүседир машина-трактор болгаш өске-даа станциялар трактор-биле шимчээр болгаш боду чорудар мун-мун сиген ажаар машиналарны дырбаштарын, волокушаларын, колпөннекчилерин, трактор-биле сөөртүрүлүг терелерин сиген ажаап аларынын улуг ажылычы киирген. Олар миллион-миллион гектар сигени кезер ужурулуг.

Сиген ажаап алышыкынын механизастаашкынын денели бедип турар. Эрткен чылга болаарга, чүгүле сигенин кезилде эвес, харын-даа бөлери, дырбаштаары, сараптаары болгаш мал кыштагаларынче сөөртүрү боза механизастатынып турар.

(СЭТА).

Чурттун ховуларында

ЯКУТСК. Якутиянын чер ажилдыг 18 районнары тараа культураларын тарылгазын дооскан. Тарылганы эрткен чылдагызындан беш даякчы мурнап дооскан. Кызылтас тарылгазынын планын ажык күүседер. Ам эки каан хүннер туруп турар. Элзэн хөй районнарда чаш чаган, эрте чажып тарыткан участкалар тараалар демини-биле үнүп эгелзэн. Картофель олуртуушкуну болгаш чайгы чер андарылгазы шалыпкын чоруп турар. Республиканың МТС-тери колхозтарын картофель олуртуушкунуна бо чылын бир-ле дугаар дузалажып турарлар.

ПИНСК. Областын колхозтары картофель олуртуушкуну планын күүседипкенер. Элзэн хөй көдө ажил-агыл артельдеринге чүгүле шыдамкай сорттар-биле олуртуушкун кылган. 1952 чылга болаарга 3 муң гектар ажык черде картофельди олурткан. Ол культураны дөрбелчиней уяландыр олуртуушкун шөлү дөрт катап улгаткан.

КЕРКИ. (Чарджоуска область). Эрте тарыткан участкаларда хлопчатниктерин чечектелишкени эгелзэн. Эрте чечектелишкени болза, эрте тарышыкынын болгаш сагыш човангыр ажаашкынын түнели болур.

(СЭТА).

Тарааның бедик дүжүдү

КАРШИ. Кашка-Дарьин областын колхозтарында бода тараа кезилде-де массалык-биле чоруп турар. Шөлдерде комбайннар ажилдап турар. Чер болганда дүжүт эрткен чылдындан чагай болуп турар. Каршинский районнуң Ленин аттыг, Сталин аттыг, Киров аттыг колхозтарынын тарааажылары сугат чок черин гектар бүрүзүндө 110 пуд күзүн чашкан арбайны бастырып турар.

(СЭТА).

Бистин область

Советтер ажилдакчыларынга семинарлар

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Кандыг-даа ажилды кижилер, кадрлар кылып бұдүрер болганда, оларнын политиктиг билин бедидери, практиктиг ажил дуржулгазын байыдары ылангыя амгы үеде онза негетинип турар. Улуг-Хем райкүсүкү Советтер ажилдакчыларынын семинарларын чер-черде организастап турар.

Бо чылдың июнь 8-те Калинин аттыг колхозтун төвүңгө Хайракан, Эжим, Ийи-Тал көдө Советтернин доктаамал ажилдаар комиссияларынын семинары эрткен. Анаа ол Советтернин даргалары, секретарлары база олурдушкан. Сессияларга, базз

хуралдарга айтырылглар белеткээр, шийтирилг күүселдесин хынаарын болгаш ажил планнарын чогаадырын семинарга тодаргай өөрөнгөн.

Делегейниң амгы байдалдарын база областың ылангыя районнун мурнунда салдыган сорулгаларын чер-черде эрттип турар семинарларын киржикчилеринге таныштырып турар. Ындыг семинарлар Шагаан-Арыг хорайга, Эйлиг-Хем, Көк-Чыраа, Шагаан-Арыг көдө Советтернин, ол ышкаш Чааты, Торгалыг Советтернин ол черлеринге база болуп эрткилзэн.

Областын колхозтарында чайгы чер андарылгазынын чоруп турарынын медээзи

(Июнь 10-да)

Районнар	күүседип турарынын хуузу
1. Тес-Хем	113,3
2. Каа-Хем	105,4
3. Сүт-Хөл	79,2
4. Улуг-Хем	75,1
5. Бий-Хем	72,1
6. Чөөн-Хемчик	65,5
7. Барыын-Хемчик	65,1
8. Таңды	52,3
9. Чаа-Хөл	50,5
10. Эрзин	40,0
11. Кызыл	31,7
12. Бай-Тайга	—
13. Өвүр	—

Мал ажилынын хөгжүлдесинин

Чаа-Хөл районнуң Кара-Тал суму-зунда «Победа» колхозтун ажил-ишчилери Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын хүн-бүрү көргүзүп турар дузаламчызынын ачызында көдө ажил-агылдың эрткен чылдында элзэн чедишикиннерлиг болган. Нитиниң малын өстүреринин күрүне планын 103 хуу күүсеткен.

1953 чылда малдын чаш төлүн бүрүн камгалап алыр сорулганы колхозтун малчынары база-ла багай эвес күүседип турар. Улуг чылгыч эш Балган 86 бөден 86 кулуну, хойжулардан эш Сардак 79 хойдан 87 хураганын, эш Девилд 164 хойдан 174 хураганын, эш Айыраа 155 өшкүдөн 161 анайын камгалап алган. Малдын төрүрү ам-даа үргүлчүлүп турар. Колхозчу малчынар малдын чаш төлүн чүгүле хүлээп алырынга кызыгаарлатынмай, харын оларны чажындан эгелзеш-ле кадык, эъткир кылдыр азырап өстүреринге, ооң продуктулуун бедидеринге онза сагыш салып келгенер. Хөй кадарчы эш Сардак 3 чыл дургузунда каракүлчүктан хойларын чаш төлүн меңди доруктуруп ап келген. Ол ам колхозтун мурнакчы малчынарынын бирээзи, колхозтун баштаар чери чоокта чаа ону эки ажилдааны дээш 1 ирт-биле шаңнаан.

Алдынган хүлээлгелерин күүселдесин дээш

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районда Сталин аттыг көдө ажил-агыл артелинин малчынары майнын 29-та болган хуралында ажилды оң үчүстүргөнүң талазы-биле тодаргай хүлээлгелерин алган. Малдын чайгы семиртилгезин организастап чорутушаан, кичи бүрүзү 3 тоннадан эвээш эвес эки шынарлыг сигени белеткеп алыр турар. Ол ышкаш тудуг бригаданы-биле кады бар кажаларын септээрин, чаа кажаларын немей тудуп хандырынын сесс айнын 1-де бүрүн доозар.

Сталин аттыг колхозтун малы ам-

Тудуг ажилынын мергежзэн

Тожу районнуң «Совет Тыва» колхозунун кезигүүнү эш Б. Допчутпан 1949 чылдың мурнунда иви малдыг алажы чадырып, ан-мең ажилдыг чораян. Ынчаарда ол тудуг ажилын шуут билбес болгаш хорам мал кажаазы безин тутпайн чораян. Оон туржук бодунун алажы чадырынын ыяжын безин онуг кылып албайн чораян.

Кажан 1949 чылда колхозка киргенде ону тудуг ажилына киирген. Баштайгы үеде эш Допчутпан ыш чонуп билбес, бажын тударынын ушшин безин билбес турган. Ындыг болза-даа, ажилга чүткүлдүг, колхозчу амыдыралдык идеякейлиг

Малчынарынын чедишикни

Кызыл районнуң Баян-Колда Сталин аттыг колхозтун шээр малы 1950 чылдан бээр 3 ажыг катап өскөн. Ол болза, колхозтун малчынарынын малдын чаш төлүн чыл бүрү меңди камгалап ап, немей өстүрүп келгениниң түнели болур.

Бо чылын колхозтун мал өстүрер планын күүседир дээш малчынар чүткүлдүг ажилдап, эки түнелдерин чедиң алыр турарлар. Ылангыя хойжу Оруйгу бо чылын төрүзө чогуур 130 хойдан 158 хураганын, 103 өшкүдөн 136 анайы, Нурзат 221 хойдан 245 хураганын, Маастай 80 өшкүдөн, 89 анайын, 52 хойдан 53 хураганын, Чаш-оол 92 хойдан 99 хураганын, 69 өшкүдөн 73 анайын, Балчыр-оол 97 хойдан 107 хураганын, 108 өшкүдөн 118 анайын камгалап алган.

Моон ап көөргө, бо малчынар төрүрү хөй, өшкүдөн салындан хөй чаш төлдү ап, нитиниң малын улуг салышыкынын кирип турары тодаргай-дыр. Ам олар боттарынын хайгааралында малын сериин чайлагларже оदारладып үндүргенер.

Иви малдың дуржулгалыг кадарчысы

Тожу районнуң колхозтарында иви мал өске малдардан хөй болуп турар. Иви дээрге, аң төрелдиг болгаш каш айларын иштинде кичи чорбас эзим тайгаже салыптар болза, дезиг, септөлөңнөш апаар. Иви шырғай ыяшты берге черге оытаар. Бир эвес ооң бажан доспас болза, сынар кезип, ол олчаан ырап чорой болза. Ынчангаш ивини олутпай чагаа, уйгужу кичи малдап шыдапас.

Ам үеде районда «Совет Тыва» колхозта иви мал чыл бүрү өзүп турар. Кадарчы эш Пар-оол бо чылын төрзэн 45 иви оолдарын камгалап алган. Иви малды үе шагын байдалына таарыштыр эки өттүг черлерге кадарар, ооң чаш төлүн камгалап алыр талазы-биле эш Пар-оол колхозтун бир дуржулгалыг малчыны болуп турар.

Планын күүсеткен

Чаа-Хөл районнуң Кара-Тал сумуда «Тилдег» колхозтун 20 кичи составтыг хөй кыргыздазынын бригадасы хөй фермазынын эргелекчи эш Сагаан-оолдун удуртулгазы-биле кыргызданы кончук шалыпкын болгаш чедишикинни чуртукан. Колхоз бо чылын күрүнеге дужаар дүк планын районда бир дугаарында— май 30-де күүсеткен.

Кызылдың септелге-механика заводу бирги чергенги техниказы-биле хандырынып турар. Яны-бүрү станоктар тракторларнык болгаш автомашиналарнык септелгезиниң талазы-биле бүгү-ле ажилдары күүседир.

Чурукта: анык ажилчы Л. Поповтун ээрил кылыр токарлыг станоктун чанында турары. Ол станоктун күжү кончук улуг. Ол минутада 2000 долгангыны кылыр.

Чуруу С. Феоктистовтуу.

Партия чырыдышыкынында

УЛУГ-ХЕМ

Улуг-Хем районун Димитров аты көдөз ажил-агы артелинин партия организациясынын чанында партия төгүзүн өрөөнү бедиткен хевирниң бөлүмү (пропагандиз эш Пежемская) 1952—53 өрөөдиге чылында бедик түнөөдиге ажилдаан. Бөлүмү болза, өрөөдигениң бирги чылын эрткен. Ооң дыйнакчыларында 6 тускай эртеминиглер — башкылар, кичи эмнедигениң ажилдакчылары санатынып турар. Бөлүмүнүн өрөөдиге чогуур үезинде эгелээ болгаш доктаамал чоруп келген.

Бо өрөөдиге чылының сөөлгү түнөл кичээлинге чедир бөлүмүнүн дыйнакчылары партия төгүзүнүн допчу курзунун бирги бөлүүндөн бешки бөлүүнгө чедир өрөөнгөн. Ооң сонда партиянын XIX съездинин материалдарын, съездинин түнөл хуралына эш И. В. Сталинның төгүдүгү чугаазын болгаш ооң «ССР-де социализмнин экономиктиг проблемалары» деп генийлиг ажалын, бо чылдың март 9-та эш И. В. Сталинни орунуктуган кажыдалдыг митингиге эштер Г. М. Маленковтун, Л. П. Бериянын, В. М. Молотовтун чугааларын, СССР-ниң Дээди Советинин дөрткү сессиязынын материалдарын улуг сонуургалдык өрөөниң доосканар.

Комсомолчу пропаганда эш Пежемская сөөлгү үезде түнөл кичээлге дыйнакчыларны эки белеткендирген. Партия төгүзүнүн талазы-биле болгаш партиянын XIX съездинин материалдарынын дугайында консультацияларны сөөлгү үеде ол

беш катап организастан. Өрөөдиге чылының дургузунда өрөөниң эрткен материалдарынын талазы-биле дыйнакчыларны кошкак билли айтырыларын катаптаарын организастанга, оларнын билли улам быжыгылаары дээш эш Пежемская улуг сонуургалдыг ажилдаан, а дыйнакчылар пропагандистин өрөөткен чүүлдерин эки шийгээдиң ап турганнар.

Чоокта чаа бөлүмүнүн дыйнакчыларынын эң сөөлгү кичээли болурун баш бурунгаар сагындырган турган. Дыйнакчылар түнөл кичээлге эки белеткенип турганнар. Бөлүмүнүн түнөл кичээли болуп эрткен, анаа дыйнакчылар идекейлиг киришкенер. Ук кичээлге колхозтун партия эге организациязынын секретары эш Төөдек, СЭКП райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинин эргелекчин эш Тамдын-оол олар база кээп олуржуп, хыналданы кылганнар. Түнөл черле эки болуп көзүлгөн. Өрөөниң эрткен материалдарынын талазы-биле дыйнакчыларга салдырган кол-кол айтырыларын харыштырганга дыйнакчы бурзунун идекейли ол дугайын херечилээни, оларнын билли шынавыла эки болган. Ылангыя эштер М. Капитанова, В. Даскеевич, М. Авдонина, А. Портунова олар бо өрөөдиге чылында эң эки өрөөнгөнөр.

Түнөл кичээл болза, ук бөлүм өрөөдигениң ийги чылын база-ла чедишкениң эрттирип болурун херек кырынга бадаткаан.

X. ТЕМБИРЕЛЬ.

СҮТ-ХӨЛ

СЭКП-ниң IX съездинин материалдарын өрөөнири-биле колдуудала-ла Суг-Аксынын чедик чыл школарынын башкыларындан тургустунган бөлүм районун саң килдизинин чанынга организастанган турган. Бөлүмүнүн дыйнакчылары өрөөдиге чылының эгезинде 14 кичи турган, а өрөөдиге чылының төңчүзүндө 17 кичи чедир көвүдөй берген. Бистин аравыста черле чылдагаан чок кичээл үзер кижилер чок турган, чүте дээрге, бодунун политиктиг билли доктаамал бедидери, кичээлге узуктел чок олуржуру эң чугула сорулга дээрзин кичи бурзун билер. Ынчалза-даа, яны-бүрү чылдакы биле кичээл үзер чамдык ийи-чангыс кижилер тыпты бээрге оларнын ол четпестери-биле шийтирилгэ демисежири биске чаңыл болу берген турган.

Өрөөдигениң баштайгы хүннеринден эгелээш-ле дыйнакчыларын өрөөдиге харысалаган бедидиң баштайгы хуралыска-ла өрөөдиге талазы-биле салдыган улуг сорулгаларны база сагылга-чурумун дугайын чугаалакчып алган бис. Бөлүмүнүн «Дыйнакчы» деп хана солтуну организастанып тургустунган. Ол хана солтун өрөөдиге чылының дургузунда бодунун хүлээлгезин база-ла багай эвес күүсседип, дыйнакчыларнын чедишкениңин илереттишсаан, кичээлдерин эрттип турарында четпестерин шийгэти шүтүмчүлөп, сагылга-чурумун

быжыг болурун дыйнакчылардан негеп турган. Ол ышкаш бөлүмүнүн хуралдары үргүлчү болуп келген.

Дуржулагыч пропаганда эш Борбай-оолдун эки ажилдап келгени түнөл кичээл көргүскөн. Дыйнакчылар боттарынын бөлүмүнүн түнөл кичээлинге чедишкениңин ужурашканнар, партиянын XIX съездинин материалдарын улуг сонуургал-биле өрөөнгөнөр. Чижээ, Совет Эвилелениң бүгү делегей байдалынын дугайында айтырыларга дыйнакчы эш Айлымма толаргай харышарын берген. Ол талазы-биле айтырыларын болгаш партия кежигүнеринин хүлээлгезинин дугайында СЭКП Уставынын негелдеринин дугайын эш Кыдай чедишкениңин харышсаан. Ол ышкаш эштер С. Лопсан, Н. Лопсан, Адыг, Базыр-оол, Ханды олар өрөөниң эрткен материалдарын тайылбырлаарына боттарынын ханы билли көргүскөннөр.

Ооң-биле чергелештир, өрөөдиге чылынын түнөл кичээлинге эштер Барс-оол, Орус-оол олар киришпейт тасовна четпес ажил болуп. Боттарынын политиктиг биллинин денелени бедидер дугайында хүндүлүг хүлээлгезин чүтүлдүг күүсседир ол эштер моон сонгаар оралдзыкы чугула.

M. ТОКУР-ООЛ.

Ө В У Р

Өвүр районун «Торгалык» колхозтун партия организациясынын чанында «ВКП(б) төгүзүнүн допчу курсун» өрөөниң кол хевирниң бөлүмү өрөөдиге чылын чедишкениңин дооскан.

Партия организациязы (секретары эш Бадыраа) өрөөдиге чылынын дургузунда ук бөлүмүнүн ажалына удуруттуган кошкатпайн, контрольду доктаамал чорудуп келген. Колхозтун долу эвес ортумак школарынын башкызы, аныяк коммунист эш Сюндүп пропаганда эш болуп партиянын даалганы партия организациязынын мурнунга үлгелерги күүсеткен.

Өрөөдиге чылының эгезинде бөлүмүнүн дыйнакчылары 15 кичи турган, олар шүптүзү сөөлгү түнөл кичээлдерге чедир улуг сонуургалдык өрөөнгөнөр. Кичээлдер өрөөдиге планын өзүгар озадашкын чокка эрттип келген. Дыйнакчыларын аразында онза чылдагаан чокка кичээлдерге келбей баар таварыгалар чок турган.

Ооң ачызында бөлүм «ВКП(б) төгүзүнүн допчу курсунун» IV бөлүүн база партиянын XIX съездинин материалдарын өрөөнирин дооскан.

Бөлүмүнүн түнөл кичээлдерин ийи удаа болган кичээлдерге үргүлчүлөөн. Марксизм-ленинизмнин теориясын шийгээдиң алып талазы-биле боттарынын чүтүлдүг ажалынын түнөлүн көргүскөн дыйнакчылар хей, чижээ, колхоз даргазы Доржукай, колхозчу Давын-оол, санакчы Сендажы болгаш оон-даа өскелер

ССРЭ-ниң көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер Министрствозунда Колхозтарда болгаш совхозтарда малдың баш санын сизген-биле хандырар хемчеглер дугайында

ССРЭ-ниң көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер министр эш Козлов 1953 чылдың май 23-те колхозтарда болгаш совхозтарда малдың баш санын сизген-биле хандырар хемчеглер дугайында дужаал үндүрүп турар. Дужаалда чугаалап турары болза, көдөз ажил-агы органианын талазындан сизген шөлдериңиз болгаш тарымал сизгенниң дужуттуун бедидериниң херези багай удуртканыны, а ол ышкаш сизген ажаап алышыкынының ажилдары багай организастанынын түнөслинде сизген бүдүрдүдөз өзүп турар мал ажалының сизген талазы-биле негелдизинден дыка хожудап калган, ынчангаш малдың баш санын сизген-биле багай хандырганында малды өстүренип болгаш оон продуктулуун бедидерин саададып турар.

Малды сизген-биле багай хандырганынын кол чылдаганыннын бирээзи болза, сизген ажаап алышыкынының ажилдары багай белеткел чорутканы болуп. Элээн хей областарын, крайларын болгаш республикаларын көдөз ажил-агы органианын удурткучулары сизген ажаап алышыкынының ажилдарын айыткан кыска хуусаала чорударын болгаш оун тараа культу-раларынын дужудун ажаап алырының бетинде доозарын хандырбайн турар. МТС-терде, колхозтарда болгаш совхозтарда бар турар техниканы багай ажыглап турар. Сизген ажаап алышыкыны 15—20 хүннерде чорударынын орунунга хей хей колхозтарга болгаш совхозтарга 60—70, харын оон-даа хей хүн-нерде чорудуп турар, ол чорук планын күүссептениң, белеткитениң сизгени улуг чидиритилгэ болгаш шынарын кудуладарына чедирип турар.

Хей-хей колхозтар, совхозтар болгаш МТС-тер сизген ажаалгазын ийги чергенип ажилдарынын санына кирип, ол ажилче чогуур күженишкенини тургузуп, колхозтарнын куш-ажылы кылып шыдаар бүгү чурттакчыларын, совхозтарнын ажилчын, албан-хаакчытарын ажаап алышыкыны ажилдарыңче хандытпайн турар. Элээн хей областарын, крайларын болгаш республикаларын удурткучулары болза, сизген ажаалгазына 15—20 хүннерде күженишкениң ажилдар чорук нийтинин малын кышкы үеде эки сизген-биле чедишкениң ханды-рарынын херези шийтирилээр, малдың баш санын камгалаарын болгаш продуктулуун бедидерин хандырар деп чүвени өрөөнип көрбейн турарлар.

Чамдык областарда, крайларда болгаш республикаларда малды эки шынарлыг сизген-биле багай хандыры турарынын бир улуг чылдагааны болза, сизген кезер анаа шөлдериңиз дужудунун куду болуп турарында. Чагаар сизген үнер шынааларын улуг-улуг шөлдери үн-даан байдалда, яны-бүрү үнүштер көвүдөп, дөнгөликтер-биле дуглап, тулааланып, өт-сизгенин шынары баксырап турда, сизген шөлдериңиз ажаар, оларны экижидер талазы-биле ажилдарны шоолук чорутпайн турар. Машина-трактор болгаш специализастан станцияларда сизген шөлдү сайзырадыр машиналарны багай ажыглап турар. Сизген шөлдериңиз дужуттуун бедидер талазы-биле чедишкениңиз ажилдары быжыгы дээш ышкаш хемчеглерни колхозтар болгаш совхозтар эң өзөш чорудуп, чер-черин чедишкениңиз белеткериңизге болгаш ажалыарына бар турар арга-

лар хейүнде-ле ажыгалтынмайн турар. Сизген тарылгазынын, ылангыя тараан сизгенниң дужудун бедидериниң херези кончуг багай болуп, дужут ам-даа куду денөөдө туруп турар. Сизген тарылгазынын хөгжүлдизин хамыктын мурнунда хей чылда болгаш чангыс чылда үнер сизгенниң үренин ажалынын багай байдалда турары шактык болуп турар. Ындыг турбуже, сизген үрениңизиниң ажаалгазын өзүлүг организастанаан, үрениңизиниң ажаалгазын, бастырылганын улуг хожудаашкының чорудуп турар, оон түнөслинде дыка хей колхозтарда үрениңизиниң дужуттуу куду болуп турар.

Министрин дужаалында айтып турары болза: Көдөз ажил-агынын кол эргелелдеринге, совхозтарнын, аът заводтарынын болгаш күрүнө заводунун аът-кажаларынын кол эргелелдеринге, мал ажалынын, чер ажалынын, механизациянын болгаш электрификацинин кол эргелелдеринге, республикаларын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер министрлеринге, көдөз ажил-агынын болгаш белеткелдеринин край, область эргелелдеринин начальниктеринге:

малды эки шынарлыг сизген-биле хандырганынын херези күрүнениң эң чугула сорулгазы деп санааш. 1953 чылда сизген ажаап алышыкынынын белеткени болгаш чорударын өй-шаанда база организа-стыг доозарын хандырар; 1953 чылда колхозтарга болгаш совхозтарга сизген чылдазынын күрүнө планын чугаажок күүсседирин хандырар.

Колхозтарда, совхозтарда болгаш күрүнө фондузунун черлеринде бүгү сизген кезер шөлдериңиз сизгени ажаап алыры-биле чергелештир сизгени куруларынын көвүдөлири барымдалаш, күрүнениң ышк фондузунун аргагаларында, демир орук болгаш чазагыч оруктарын куржагыларында, тулааларда оруктар кыдында болгаш өске-даа тараары чалгы эвес черлерде бүгү сизгени шөлдериңиз сизгени кезип алырын хандырар.

Көдөз ажил-агынын кол эргелелдери, совхозтарнын, аът заводтарынын болгаш күрүнө заводунун аът кажаларынын кол эргелелдери, мал ажалынын, чер ажалынын, механизациянын болгаш электрификацинин кол эргелелдери, республикаларын, крайларын, областарын, райондарын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер органианын удурткучулары, МТС-терин, совхозтар трестлеринин директорлары, совхозтарнын директорлары сизген ажаап алышыкынын талазы-биле бүгү ажилдарын, сараатташкынын кириштиришсаан, 15—20 хүнерин иштинде чорудуп, тараа культуларынын ажаап алышыкынын эгезинге чедир бүрүн дооскан турар дээш сизген ажаап алышыкынын өй-шаанда болгаш организа-стыг чорударыңче хемчеглерин алыр.

Бо сорулгаларны күүсседирде: колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде сизген ажаалгазынын машиналарынын септелгезин эң чоокку хүннерде доозарын хандырар; колхозтарга, МТС-терге болгаш совхозтарга ажилчын планларын чогаадып, оларны бүдүрдүг болгаш трактор бригадаларына чедирени организастанга, ол планнарда сизген кезер участкарны бригадаларга

быжыгылаарын, участок бурзунуңе чорудар ажилдарын хуусааларын, колхозтарга МТС-терин сизген кезер агрегаттарынын шимчээшкенинин маршрудуң, а ол ышкаш сизгени ийи катап кезери чугула черлерге оун чорударын кирир; сизген ажаар трактор агрегаттарыны быжыгылаан сизген кезер участкарда сизген ажаалгазынын бүгү ажилдарын чорударына чогуур санның колхозчулары-биле, дириг тыртар куш-биле болгаш транспорт херекселдери-биле быжыгылашсаан, агрегаттарны дуржулагыч трактористер-биле, а боду чорур сизген кезер машиналарны машинистер-биле чогуур өйүндө четчелээрине хемчеглерни алыр;

аъттын сизген кестирер машина бурзунуңе бир ээлчегде 4 гектардан өзөш эвези, трактортун үш жокулуг болгаш комплект кожулгалыг сизген кезер машина бурзунуңе 20 гектардан өзөш эвези, боду чорур сизген кезер машинага 30 гектардан өзөш эвези хүнде ажилдап кылырын хандырбышаан, бүгү ажил хүнунун иштинде сизген ажаар шүптү машиналарны ажаап алышыкына долу ажил иш-биле ажыглаар;

бүгү белеткитениң сизгенин үчүдүн болгаш орулгалап киририн өй-шаанда чорударын, оун оор самчыдалдан, малга чиртириден, өрттен шынгы камгалаарын хандырар;

сизген ажаалгазын эгелээринин мурнунда 10 хонуктан орай эвезе колхоз, совхоз бурзунун болгаш МТС бурзунун белеткенинин хыналдазын организастанга, ол ажилдарны чорудары машиналарнын септелгезини шынарыңче, колхозтарнын машина-трактор станциялары-биле чарган керээлериңиз өзүгар ажилчын планнарда сизген ажаалгазынын ажилдарын чорударынын хуусааларына дүшүтүр ажилчын күжүнүн болгаш транспорт херекселдеринин четчелээринеңче онза кичээлге иш салыр. Хыналдазын түнөсли-биле илерези четпестерин доп-доруан узуткаарыңче хемчеглерни алыр.

Казах ССР-ниң, Киргиз ССР-ниң, Узбек ССР-ниң, Таджик ССР-ниң, Туркмен ССР-ниң, Азербайдажан ССР-ниң, Армян ССР-ниң, Грузин ССР-ниң көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер министрлери, а ол ышкаш сугаттыг чер ажалдыг өске-даа райондарын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер органианын удурткучулары сугаттыг черлерге тараан сизгениниң 1953 чылда 3—4-тен өзөш эвес катап кезип алырын хандырар, ол дугайында тараан сизгенини чогуур санның сугаттыгы болгаш ажаалга-биле хандырганы организастанга.

Чурт үлөтүрүнүн, тывыш кооперациянын бүдүрдүгелеринге болгаш өске-даа бүдүрдүгелерге трактор волокушаларын, сарааттакчыны, ооргалы илирлерин бүдүренин таарыштыр тургузарын эвиледешчир республикаларын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер министрлеринге, а айткан машиналарны болгаш четпегелдерин бүдүрениңе чогуур санның ышк, металл болгаш рельефтерин үндүрүп бээрин СССР-ниң көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер Министрствозунун материал-техниктиг хандырылганың Кол эргелелинге дааскан.

Көдөз ажил-агынын кол эргелелдеринге, совхозтарнын, аът заводтарынын болгаш күрүнө заводунун аът кажаларынын кол эргелелдеринге, мал ажалынын, чер

ажалынын, механизациянын болгаш электрификацинин кол эргелелдеринге, организа-колхоз херезиниң талазы-биле Кол эргелелге, республикаларын, крайларын, областарын, райондарын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер органианын удурткучуларынын, МТС-теринин, совхозтар трестеринин директорларына, совхозтар директорларына а удуруттула болдуруп чорудар чүүлөр.

1953 чылда колхозчуларга болгаш МТС ажилдакчыларына, а ол ышкаш сизген ажаалгазына хандыткан чонга куш-хүннеринин кол төлевиринден ангыда, анаа сизген кезер черлерден ажаап алган болгаш сарааттаан сизгенин оунун бир кезин бээрин колхозтарга сүмөлзөн; «КВ—5», «ЦПТ—1,6», «ПТ—1,6» деп сизген кезер болгаш бөлүп ажаар машиналарга ажилдап турар совхозтарнын, аът заводтарынын, өске-даа ажил-агыларын трактористеринин, а ол ышкаш боду чорур сизген кезер машиналарын машинистер-чорудукчуларынын 1952 чылда турган куш-ажыл төлевиринин корум-чурумун болгаш хемчезилин 1953 чылда хевээр артырар;

шынар талазы-биле агротехникти негелделерин сагып тургаш, колхозтар-биле МТС-терин чарган керээлериңиз көрдүнгөн хуусаала сизген ажаап алышыкынын онзаалдазын (сизгени кезерин, бөлери, сарааттаарын, хөпөнээрин) ажыр күүсеткен трактористерге болгаш приешкиңтерге бо ажилдарын дөрт төлевиринге санап берген күш-хүннеринин кырынга 40 хуу хемчезилиң неemelde күш-хүнун санап бээр.

Хей чылда болгаш чангыс чылда үнер сизгенин тарылгазын калбартып тургаш, сизген бүдүрдүлгезин улам ынай калбартырга эргежок чугула чүүлдерин тургузарын барымдалаш, көдөз ажил-агынын кол эргелели, чер ажалынын Кол эргелели, республикаларын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер министрлери, көдөз ажил-агынын край, область эргелелдеринин начальниктери болза, областар, крайлар болгаш республикалар айма-биле колхозтарда хей чылда үнер сизгенинин үренин чылдазын 1953 чылда доктаатынган ажил-агы планынын денелиңе чедир дээш сизгенин үрениңизин өй-шаанда болгаш бүрүн ажаап алырын хандырар.

Тараа болгаш чер ажалынын өске-даа продуктулар белеткениң кол эргелелинге, «Тараа-белеткелдин» Бүгү-эвилел катыжышкынына, республикаларын көдөз ажил-агы болгаш белеткелдер министрлеринге, көдөз ажил-агынын болгаш белеткелдеринин область, край эргелелдеринин начальниктерин удуруттула болдуруп чорудар чүүлдер:

хей чылда болгаш чангыс чылда үнер сизгенин белеткениңиз 1952 чылда чорудуп турган корум-чурумун болгаш чогуур чүүлдерин 1953 чылда хевээр артырар; клевер, люцерна, житняк болгаш тимофеевка үрениңизин күрүнө пладдан ажыр дужааганы дээш колхозтарга немелде акша шыналы тыпсырынын күштүг болуп турар чурумун хей чылда үнер өске-даа сизгенин үрениңиз оларны күрүнө пладдан ажыр дужааганда база ажыглаар.

(«Сельское хозяйство» деп солудан).

Чоннуң надышылы дээш эрестиг демиселчилер

Колхозчуларга дузалап турар

Фельдшер эмчи Антонина Орешкова Эрзин районун «Сталиныч орук» колхозта эмнеге салбырынын эргелекчиңизге ажилдап эгелээндөн бээр бұдун чартык чыл ажып турар.

Антонина Орешкова ажилчы ара-тарнын кадыкшылдыг амьдыралы дээш өзүлүг демиселчинин бирээзи. Аарыг кижилерни амбулаторияга хүлээп ап, эмнээринден ангыда, ырак-узак далаштыг чалалгаларже ол дүн-хүн чок аъттанпай, барган черлеринге медицинанын дүрген ду-заламчызын хей удаа көргүзүп келген. Каза-даа чалалгага чораша, эш Орешкова шаг-үени чүгө эмнээр ажилга эвес, харын түзүн-бааны аарыгларын өөскүшкүнүн болдурбас дээш эмнеге-профилактиктиг, санитар-чырыдышкынын хемчеглерин база денге чорудуп, медицина айтырыларына хамаарыш-

кан лекция, беседаларны хейү-биле кылып турар.

Кешкүн амьдыралдан сууржуң байдалче шийгези колхозчу тараачыларын арыг-силги, культуралыг чурттаарынын чанчылдарына база доктаамал кижизидип, хеп чуурун-га, бажың чугайларына, чаш урууларын культуралык-биле джуктуруп өстүрениңе херезең колхозчуларны өрөөдиге турар. Оон ол куженишкенин халас барбаан: хепти арыды чуп шыдаар, бажың чугайлап билер херезеңнерниң саны колхозта көвүдзөн.

Антонина Орешкованын тыва дылды кыска хуусаада дүргени-биле өрөөнип шыдааны, ажилды улам экижидеринге, чон-биле чокка харылзааны тударына улуу-биле ду-залап турар.

A. БААДЫР.

Чоннуң ынакшылы-биле бүргеткен

Улуг-Хем районун Жданов аты колхозта эмнеге салбырынын эргелекчи эш Желетухин болгаш ында медицина акушери Семелева олар чоннуң кадыкшылдыг чурт-галары дээш могаг чок ажилдап турарлар.

Оларнын ажалга мергежили көсүзү-биле өскөн. Олар аарыглар илереп келгенде, оларны чүгө шы эмнеп билер апарган эвес, харын чүзүн-баанын аарыгларын өөскүп тыптырына удур эмнеге-профилактиктиг хемчеглерин база чедишкенини-биле чорудуп шыдаар апарганнар. Чүгө төнгөн айны иштинде безин чон ортузунга элээн хей аарыгларга удур тарылгаларны чоруткулаан.

Эмнеге-профилактиктиг хемчеглерни калбарчы-биле чергелештир колхозчу тараачыларын, шко-

лачы уругларын ортузунга санитар-чырыдышкынын, эртем пропагандалык ажилдарны база үзүктел чок чорудуп, колхозчуларнын культуралыг денелин бедидер талазы-биле организа-кчы улуг рольду ойноп турарлар.

Эштер Желетухин, Семелева оларнын ажалга онза кызымаанын, масага чогуунуң база бир демдеза болза, кыска үениң дургузунда тыва дылды эки шийгээдиң шыдааны болду. Эмнедип чыдар аарыг кижилер болгаш хүн-бүрүде хүлээп алышыкына кээп турар улуу-биле ам олар хемемечи чокка харылзажып шыдаар апарганнар.

Ажалга кызымак, эптиг-ээлдек болурга, чон оларга аажок ынак болгаш улуу-биле хүндүлөп көөр апарган.

A. КАРА-ХУНА.

A. ЛЕПЕШКИН.

Бижик өөредилгезин улам экижидер

Эрткен чылдын күзүндө Бай-Тайга районун «Победа» колхозка бижикти биче билер болгаш билбес чорукту ууткаар 6 бөлүмнөрни организастан турган.

Оларнын иштинде бо өөредилге чылын дургузунда культурмейжи эш Дарыймаанын удуртканы бөлгүм эй эки ажылдаан. Ол бөлүмгө бижикти биче билер 18 кижни кирген турган. Ында колхозчулар Калдар, Манзап, Иридоо олар ам бижикти эки билер кылдыр өөренип алганнар. Культармейжи эш Дарыймаа бодунун бөлүмүнүн киржикчилерине чүглө бижик өөредилгезин чорударына кызыгаарлатынмай, харын беседаларны болгаш солун номчулгалары оларга үргүчү кылып берип, агитация ажылын экижиткен.

Бир эвес өске бөлүмнөр ол ышкаш эки жылдаан болза, бижикти биче билерлер болгаш билбестер колхозка өзөш турар ийик. Ол ажылды колхозтун партия, комсомол организацйялары четпес удурткан. Оон түнелинде, ийи бөлүм боттарынын ажылын барык-ла соксаткан.

Бижик өөредилгезинин бөлүмнөринин ажылын эки удуртуунче суму Совети (даргазы эш Очур-оол), районун улус чырыдышкын кылдын база сагыш салыры негетип турар.

Х. ТААН-ООЛ.

Культармейжи Чылбак

Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозта комсомолчу Чылбак Кара-Суг деп черде организастан бижик бөлүмүнө культурмейжилеп ажылдаар даалганы энир чылын күскээр кыжын-на алган турган. Кызымак комсомолчу ол чугула даалганын чедишкенин күсселдиз дээш демисепишпаан, бөлүмгө кичээлдерин кышты өттүр бедик денелге үзүктөл чок уламчылап келгени-биле эки түнелдерни чедип шыдаан.

Культармейжи Чылбактын бижик бөлүмү өөренип эрте чогуур программанын ам шуут доозупкан. Төнгөн айның 27-де ол, бөлүмүнүн өөреникчилери-биле түнел шыгалалары эрттирген. Өөреникчилерден 7 кижни чүглө эки болгаш терги эки демдектерге дузагаан. Ылангыч мурунда мырнай бижик билбес турган Баир, Кайеб дээр ышкаш колхозчулар ам саат чокка номчуп, бижип шыдаптар алганнар.

Комсомолчу Чылбак эргинин аарберге артышкыны — карагын-будүлдүк байдалдан колхозчу тараачынаарны шак ыгчаар адырып, оларнын моон сонгаары культуралыг өзүлдөзүнө чаагы үлгүнү бөдүргенин мактаза чогуур.

С. АЛЕЕТ.

«Чедер» курорт бо чылдын июнь 10-да бодунун дыштаныкчыларын хүлээп ап, сезон ажылын эгелзэн. Курортта 100 хйре кижни областын ол-бо булуңнарындан болгаш өске-даа областтардан келген. Дыштаныкчылар ам-даа кээп турар.

Чурукта: «Чедер» курорттуң балгаш-биле чиннеп эмнээр чери. Чуруу С. Феоктистовтуу.

РСФСР-ниң Кадык-камгалаал Министерствозунуң

Кол курорт эргелелинде

Тываның аржааннарының дугайында

Тывада канчаар-даа аажок күштүг, эмнелге шынарлыг аржааннарлыг черлер дыка хей. Каа-Хем районун девискээринде күгүр-водородтуг аржаан ол черин чуртакчыларына шагдан-на тура сурагыл болуп келген. Ол ышкаш Тожу районда хөмүрүгү ажыг хейден тургустунган аржааннар практика талазы-биле улуг сонургалдыг. Барын-Хемчиктин Алашка бальнеологиялык курортту организастан болуп болгаш Чагытай халдун кыдында база Танды-Уулаңың элек-эмнөринге дыштанылганын каас-чараш бажыннарын-даа тургузуп болур.

Тываның аржаан суглары улам ынай шичилзэринин болгаш санатор-курорттуң албан черлерин организастанарынын айтырылгарын РСФСР-нин Кадык камгалаал Министерствозунуң Кол курорт эргелелин чөвүлели чугаалажып көргөн.

Тываның боду бүткен эмнегеге ажыктыг черлеринин бальнеологиялык ужу-дузасынче болгаш оларны ээлчештир ажыглаарынче чөвүлел улуг кичээлгеин салган. Бистин обласка санатор-курорттуң албан черлерин улам калбартып, сайзырадырын хандыраар хемчеглерин айтыкан.

Тарыстың аржаанынга коопшпаларыг бажыннарыг бальне-пунктуну болгаш чурттаар база эмчи турар өрээлдерлиг бажыны тургуза-

рын РСФСР-ниң кадык камгалаал Министерствозунга сүмелзэн.

Чагытай халдун чоогунга болгаш Танды-Уула тайганың девискээринге дыштанылганын бир-ийи кире бажыннарын тургузарынын дугайында айтырыгы ВЦСПС-тиң мурнунда эргелелдин чөвүлели тургускан.

Бодунуң эмнээр шынарларынын талазы-биле бистин чуртувустун эки курорттарынын бирээзинде санадып турар болганындан Тываның девискээринден дыка ырак черлерде безин алдаржып турар «Чедер» курортту улам-на чаагайдыгы тударынын талазы-биле хемчеглерин алган.

Аржааның суглары улам-на ханызы-биле шичилеп көөр болгаш чоокку уелерде курорттары болгаш санаторийлерни организастанарынга белеткедди чорудары-биле ам удавас Тывага ССРЭ-ниң эртемнер Академиясынын экспедициясы келир. Оон составында—РСФСР-нин кадык камгалаал Министерствозунуң Кол курорт Эргелелин гидрогеология килдизининиң начальниги эш Валедиский база бар.

Тываның аржаан сугларынын эмнээр шынарларын тодаргайлы-биле көргүзүп, ону ажыглаарынын аргаларын бижээр эртем-непертердин номчугажын парлап үндүрерин областың кадык камгалаал килдизинге Эргелелдин чөвүлели сүмелзэн.

Ном үндүрер черниң ажылын бедик денелче

Коммунист партия болгаш совет казак совет удустун бугу күженишкенин бистин хей националдыг социалист улуг күрүнеси бугу тала-биле быжыглаар, Төрөөн чурттуң камгалалын болгаш айныл чок чоруун хандыраар, социалист үлетпүрү болгаш колхозчу экономиканы улам хөгжүдөр, ажылчынарнын болгаш колхозчуларын база интеллигенциянын культуралыг өзүлдөзүн бедидер болгаш материалдыг чаагайжылазын улам-на бедидер дугайында төөгүлүг сорулгаларын шийтирээринче угландырып турар.

СЭКП-ниң XIX съездинини шийтирлерни, партиянын болгаш казактын айтышкынары идеология ажылынын бугу организацйяларынга, оон иштинде ном үндүрер черлерге улуг болгаш харынсалгалыг негелделерни салып турар.

«Ном үндүрер черлер болза, солуннар болгаш журналдар-биле кады, ажылчы чоннарга марксизм-ленинизмниң идеяларын, партиянын XIX съездинини шийтирлерин, партиянын болгаш казактын айтышкынары ханызы-биле тайылбырлаар хүлээлгелиг болгаш совет улусту бешик беш чылдын онаалдарларын күүседирине мобилизастанар херекке улуг киржилгелиг болур.

Бистин областың ном үндүрер чери ол алдарыг сорулгаларын күүседири-биле ажылдап тургаш, чамдык көсүк түнелдерни чедип ап турар. Үндүрүп турар номнарын саны көвүдзүн, оларнын үндүрүлгези шынаржаан болгаш идеялыг утказы мурункузунга бодаарга бедзэн. Тыва номчуучулар боттарынын төрзүн дилынын кырында Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинны кайгамчык чогаалдарын номчуп турарлар, ол ышкаш орус болгаш совет чечен чогаалдын тыва дылга чамдык окулгалары, область чогаалчыларынын чынылдылары парлатынып үнгүлзөн. Ам политиктиг болгаш уран-чечен чогаалдын, база эртем болгаш техниканын чамдык литератураларын удавас парлап үндүрери-биле белеткеп турар.

Оон-биле чергелештир областың ном үндүрер черинин ажылында дыка улуг четпестер бар. Ону тодаргай херечилеп турар чүве болза, мынчага чедир И. В. Сталиннин

«ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп гениилгит чогаалын тыва дылда окулганын парлап үндүрбээни чугаалаарга-ла четтир. Ол ышкаш партиянын XIX съездинин материалдары парлатынып үнээ-даа, политиктиг болгаш стилистиктиг частырылгардан лостуг эвес болган.

Миллион-миллион коммунисттер болгаш партия кежигүну эвестер партиянын XIX съездининин төөгүлүг шийтирлерин, И. В. Сталинниң «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажылын өөренип турарларга дузаалаар литератураны парлап үндүрери кончуг чугула болуп турар. Бо сорулганы ном үндүрер чер база четпес күүседип турар.

Бистин областың анык үлетпүрү болгаш көдээ ажыл-агыйн хүн-бүрүде шапкын темпи-биле хөгжүп, Ада-чурттуң чаа техниказы-биле чепсегленип, оортан дуржулгалыг стахановчулар, муриақычлар, эгелекчи-чаарткычлар өзүп үнүп турар. Областың көдээ ажыл-агыйында чер ажылынын культуралыг беди-дип, малдын баш санын естүрүп, оон продуктулуун бедидип, малдын уксаазын экижидип турар көдээ ажыл-агыйын муриақычлары хей. Оларнын кайгамчыктыг дуржулгаларын тускай брошюралар кылдыр парлап үндүрерин ном үндүрер чер боттандыраар.

Шак ол чаа, үнелиг, муриақы дуржулгаларын болгаш эгелзешкенини өй-шаанда непертерди ажылды бистин ном үндүрер черивис практикалавайн турары канчап-даа таарышпас. Ыдыгнын төлээзинде дуржулга дугайында брошюраларын, чүүлдөрин чынылдыларын парлап үндүрери чугула сорулга болур.

Областың ном үндүрер чери авторлар-биле ажылды күштелдирери база негетинип турар. Номнарын, брошюраларын, чынылдыларын шынарлыг үндүрүлгези авторлар-биле ажылды таарымчалыг тургусканында улуу-биле хамааржып. Планаашкын кылдыра олар-биле харылажып, үндүрери-биле кирип турар чогаалдарын дугайында чугаалажышкынарыны эвилдеп тургаш, бедик идеялыг, эки шынарлыг номнарын үндүреринге эге суурун оон-биле салып болур.

Ном үндүрер чер—идеология фронтунун эң чугула уастоктарынын бирээни. Оон ажылынга чүвени херекке албас, бюрократтыг, оперативтиг эвес чорук турбас ужурут. Багай шынарлыг номнарын үндүрер чорук чамдык ажылдакчыларнын идея-теориялыг белеткелинин четпезинден болу бээр. Областың ном үндүрер черинин ажылдакчыларынын аразында бодунуң политиктиг билин болгаш мергежилни бедитпейн, харын-даа моральга удур чоруктарын кылып турар кижилер бозин бар.

Дүрген ап чорудар хемчеглерин бирээзинге окулга дугайында айтырыгны хамаарыштырып болур. Ном үндүрер чер чамдык политиктиг чугула номнарын окулгаларын хынамча чок редакторлааны-биле оларнын орус дылда утказын хажыдып тургулаан фактылар бар. Бортта Партия төөгүзүңү допчу курзу, И. В. Сталинниң «Ленинизмниң айтырылгары» деп гениилгит чогаалын болгаш чечен чогаал литературасындан М. Горькийниң «Ава», С. Бабевскийниң «Алдын сымдастың кавалери», Б. Пөлөвойнун «Бистер»-совет кижилер бис» деп номунда болгаш ол чергелиг өске-даа литератураларында ийдиг четпестер бар. Ынчангаш окулгага, окулдурган номнарын редакторларынга улуг кичээлгелер салыры чугула айтырылгарын бирээни болуп турар.

Бистин ажылчы чоннарыныс ном үндүрер черден эртем болгаш техниканын, чечен-чогаалдын хөгжүлдөзүнүн эң чугула айтырылгарын талазы-биле литератураны хейнү үндүрерин, совет тургузугун артык күштүүн көргүзүп, улустарнын наыйралын, чабыштыг совет патриотизмин пропагандалап, реакциялыг буржуаз идеологияны чылча-шаап илередип турар, совет кижилерин боттарынын күштеринге бүүрээр, дайзынарнын явзы-бүрү чимзенишкенин хейнү уду бедик политиктиг серемчилелдин өзүзүңга кичээлдип турар бедик идеялыг номнарын хейнү парлап үндүрери маан болуп турар.

Совет кижилерин хүн-бүрүде соксаал чок өзүп турар культуралыг негелделерин хандырып турар чогаалдарын тургузары—ном үндүрер черинин чугула сорулганы болур.

Ажылдың түнели чок

ВЛКСМ-нин Сут-Хөл райкомунун секретары эш Савина райокта чаа улус районун «Сталинчы орук» колхозтуң комсомолчу-аныяктарынын ортузунга солун чагылдыгын организастан сорулгалыг барган. Колхозта комсомол организацйянын секретары эш Базыр-оол комсомолчуларын чагыткан солуннарын хуусаазын эш Савинага тодаргайлап берген: 40 ажыг кижиниң иштинден 30 ажыг кижиниң чагыткан солуннары чартык чыл хуусаалы болган.

Доран ажылдап эгелээр ужурут турган. Ынчалза-даа, «даргалар» ажылды чорударындан шүүстүнген бер боорон. Олар болза, боттарынга ажылдын беле аргазын дилзештер, чүд дээге, солуннарын хуусаазын неместе чаргыдар кижилерин дандызын колхоз даргазынга чедире бергенер.

Чагылгаларнын хуусаазы үстүр четкен, бо кижилерге авазга кылдыр колхозтуң баштаар чери акша бээр чугула деп санал бар-

дыр. —Ындыг-дыр, чүглө комсомолчуларын эвес, өске-даа хей-хей колхозчуларын чагыткан солуннарынын хуусаазы төнүп турар, оон харын шийтирлээр бис.

Ол чугаалажышкынар түнел чок болуп, ажылды чорудары узамдыкан. Колхозта солун чагылдыгы четпес организастангыны турар. Бо ажылды экижидери чугула.

М. ХУНА.

Инек малды оदारладып семиртириниң дуржулгазы

Улус ажыл-агыйн моон сонгаар улам көдүрери болгаш ажылчы чоннарын амдылар чурталгазын улам экижидери эвт, чаг, дүк болгаш мал ажылынын өске-даа продуктуларын дыка улгаттарына негетип турар.

Ол сорулганы шийтирлээрин мыйыстыг бода малдын холутунган анык болгаш улугларын оदारладып база азырап семиртирин организастан тургаш чедип ап болур.

Мыйыстыг бода малды одарга семиртири чегерилгенин эң чиник өртектиг болгаш эң тарап непертээр хевир болур. Ол болза, эки дензи немелдезин болгаш бедик шынарлыг продукция бээрин хандыраар.

Улуг мыйыстыг бода малды одарладып семирткенде оң дензизин 25—40 хуу улгадыр. Инек малды ортумактан өрү болгаш эң семис денгилде чедир семиртир болза, оон эдиниң дензизин болгаш бээр чаа дыка бедидер болгаш кежиниң дензизин 30—40 хуу аартаар.

Одарладып семиртиринге эң ырак ховуларын болгаш дагларын одарларын ажыглап болур.

Колхозтарны улгатыр катыштырган чорук одарладып семиртиринге малды тускай коьдан кылдыр үзөр арганы берип турар. Ам чүглө мал одарладышкынын шын организастанар херек.

Бо талазы-биле Социалист Күш-ажылдын Маадырлары Н. И. Реус, Ф. М. Прудников болгаш өске-даа Ставрополь крайын коьдан инектер кадарчыларынын дуржулганын калба-биле ажыглаар ужурут.

«Кара Черлер» деп черлер-биле кызыгаарлажып турар эң кандаачал Апанасенков районда № 107 элт совхозу туруп турар. Олт-сигенин тайыс ховар байдалы болгаш сугта

чок чорук бо совхозтун мал ажылынга кончуг айылыды байдал болуп турар. Ындыг болза-даа, бедик мергежилди, бодунуң ажылын эки билери-биле болгаш аңаа ынаа-биле ол совхозту коьдан инектер кадарчылары кайгамчык эки түнелдерни чедип ап турарлар. Коьдан инек кадарчысы Николай Иосифович Реустун бригадасы элзэн каш чылдарын дургузунда мыйыстыг бода малдын аныяктарынын хонукта неместер ортумак дензизин килограмм ажыр ап турар. Кадарып турар малдын бедик немелде дензизин дээш казактан Социалист Күш-ажылдын Маадырлары деп атты Н. И. Реука тывыскан. Эш Реус бодунуң чедишкенин малдын кададын шын организастан, оларны таарыштыр ажыглааны-биле чедип алдынган деп тайылбырлап турар. Оон коьданарынын аңгы-аңгы бөлүктери эр, кызын ыглап, назы-харын дең кылдыр үскен малдардан тургустунган. Инек кадарчылары инектеринин одар семиртилгезин эрте—март айнын төнчүзүндөн эгелеп турарлар. Н. И. Реус оларны кезектеп үзүп малга чидиртир система-биле ажыглап турар. Ийи чүс гектар участкасту 3,5 галарга хана каракай үскүлөп алган болгаш оларнын бирээзинге-ле 6 хүн иштинде инек кадарып, ыңчалдыр ээлчештирип турар. Бир одарлаткан черге 60 хонук эрткен соода малды катап одарладыр. Бо аразында ол чериниң өбтүсигени катап чегчи бээр. Олт-сигени чедишпезин черге малды кадарбайн турар. Мырынай тазара берген черлерге черлик өбтүрүнүн үрээзинин совхоз тарып турар, тарыыр үрээзини мал ажылдакчылары боттары чыл бүрүде чып ап турарлар. Чагыт изиг дүлүүнде инектер эки тоттур

обьтазын дээш эш Реус малды дүн-хүн иштинде одарга кадарар. Малды өй-шаанда болгаш суусун хандыр сугтары улуг ужу-дузалыг деп көрүп турар.

Н. И. Реустун үлегери-биле Сталин аттыг колхозтун (Апанасенков районун) инек кадарчысы Пантелей Андреевич Неклюда бедик көргүзүп чедип алган. Оон коьдан иненде ховунуң шилги уксаазынын 96 баш мыйыстыг бода малы бар. Одар семиртилгезинин 86 хонунуң дургузунда баш санында ортумак дензи немелдезин 1100 грамм чедирин ап турган. Оларын шын ажыглап, малдын ажаалга хайгааралын экижиткенин түнелинде ылдыг бедик көргүзүп ол чедип алган. Инек кадарчысы бирги ээлчегде инен бедик, кур өбтүг черлерге сүрүп кадарар. Июньда инен пыр өбтүг черлерге сүрүп кадарар. Июльдун төнчүзүнде болгаш августтун эгезинде көк өбтүг артып калган шынааларын чавызааш черлеринге болгаш сайырлар унуга кадарар. Инекти эртен сугтарган соода оларнын бедик уастоктарынга кадарар, оон соода шыктыг чемирни хей участкага кадарар. Инек кадарчысы эш Неклюданын бугу одарлары кезек-кезек кылдыр хуваатынган. Оон кезек бүрүзүңге инекти дөрт беш хонук иштинде кадарар. Эш Неклюда кадарып турар инен дүн-хүн иштинде 4-тен өзөш эвес катап сугтарар, бир эвес кончуг изиг болза, 5 катап сугтарар, ол сугтарарда суг ижер черге сымарлашканын дээш инекти ынаар кезек-кезек кылдыр бөлүктөп сүрүп кинер.

Дүн-хүн иштинде коьдан инекке ийи катап элзэн үр үеде, элзэн каш катап үр эвес үеде дыштаныгы

бээр. Одар семиртилгезинин үезинде малдарга чылгаар бодун дусту бир башка 35—40 граммын бээр.

Аргир районун «Кызыл Октябрь» колхозта мыйыстыг бода малдын ийи фермазы бар, оон иштинде эткир малдын бир фермазы бар. Астрахань уксаазын эткир мал фермазын ийи чыл бурунгаар тургускан. Ону дыка ырак Маньч деп черин оларын ажыглаар болгаш оларга эки эткир малды доруктурар сорулга-биле организастан. 85 баш малдан тускай коьданын үскеш кадарчысы Николай Николаевич Андрущенкога кадарткан. Ийи чылдыг иштинде ол коьданын инектери барык ийи чартык катап өскөн. Эш Андрущенко баштайгы чылдында инек бүрүздүн беезаны менди ажап алган. Оон дараазында, 1951 чылда бригада 70 инектен 70 бызааны ап, ону бүрүн доруктуруп алган. Ийи хар чедир анык инектерин хонукта ортумак денгилдези 900 грамм турган.

Көдээ ажыл-агыйын край делгелгезинге улуг кадарчы Андрущенкога эки шынарлыг анык малдарны өстүргени дээш бирги черинин дилзештир берген. Андрущенко ай санында малды дензилеп тургаш, одар семиртилгезинин чоруп турарын контролдуу турган. Малдын семиртир турарын түнелин специалистер-биле кады ай санында чугаалажып турган.

Одар семиртилгезинде малдарнын кадарчыларына күш-ажылдык төлөвирин малдын немешкен дензизин барымдаалап төлээр. Дириг дензизинге немешкен 10 килограмм бүрүзүңге бир күш-хүнүн санап бээр. Күш-хүнүндөн аңгыда, малга турган бригадага немелде төлөвирин төлөп бээр.

Апанасенковск районда «Ленин оруу» колхозтун иненин кадарчысы Иван Григорьевич Похилько 1952 чылда астрахань уксаалыг 140 баш мыйыстыг бода малды турган. Майнын 31-де дензилзешкени-биле алдыга, оларын дүн-хүн иштинде ортумак дензи немелдези (одарга 44 хо-

нукта семирзешкенде) бир башка-ла 810 грамм онаажып турган. Ол-ла колхозтун кадарчысы Алексей Григорьевич Планитко ийги коьданда 60 саныг холутунган кыргыз шарыларын болгаш 1949 база 1950 чылдарда түрүтүнгөн шарыларын кадарып турган. Кадарчы А. Г. Планитко ол шарыларын одарга 44 хонукта кадаргаш, баштай депзи-лээр, бирээнин хонукта немешкен ортумак дензи немелдези 830 грамм болуп турган.

Кадарчылар эштер Похилько биле Планитко олар малды брактан холуурунга, оларны дензизлээрине боттары киржип турганнар. Эрткен чылдын одар семиртилгезин олар элзэн эрте—апрельдин 16-дан эгелзээр. Одар семиртилгезин Калуса хемнин унунда оларга быжыглап берген 1600 га шөлдүг, ону 11 ээлчегге (ээлчег бүрүзүн 145 га кылдыр) үскөн одар участканга бир инекке-ле 8 га одар онаажыр кылдыр чорудуп турганнар. Оларнын ээлчег бүрүзүңге инектерин 8—10 хонук иштинде кадарып турган.

Кадарчылар эштер Похилько биле Планитко олар хүн чурумун шыгыгы сагып турганнар. Июньда инектерин эртен 3 шактан 9 шакка чедир кадарар. 9-тан 10 шакка чедир инектерни хоопшпадан сугтарар. Кудук суун шарылар-биле шиччедип турар бөдүүн механизмин дузазы-биле ынаар дамчидип турар. 10-дан 12 шакка чедир база одага кадарар. 12-ден 16 шакка чедир—сугтарар болгаш дыштандыраар. 16-дан 19 шакка чедир—кадарар, 19-тан 21 шакка чедир сугтарар болгаш дыштандыраар. 21-ден 24 шакка чедир кадарар. 24-тен 3 шакка чедир—сугтаргаш, чыдынынга лыштандыраар. Инектерин бир хонук иштинде 4 катап сугтарып турар.

Крайнын сонгу-чөөн талакы районнарын оларды кандай бээр. Ындыг төлээде, колхоз могоар деп мал чемы үнүштү 100 га черге, кукурузаны 120 га черге тарааш, эң кандаашкынын айларда (июль—август) семиртилгеде турар инектер-

ни оон-биле немей чегерип турар. Немелде чемирни одар чеминге немей малга бээрде бир хонукта бир инекке ортума-биле 15—20 килограмм ногаан чем онаажыр кылдыр чегерип турар.

Крайнын төп зонасында одар чедишпезинден болгаш бар одарларнын өбт-сигенин дудудунуң чавызында одар семиртилгезин шоолуг чорувайн турар. Ынчалза-даа малдын одар семиртилгезин шын организастанында инда база-ла эки түнелди берип турар. Александровск районун «Заветы Ильича» колхозтун кадарчылары эштер Луешко биле Лушников олар ховунуң шилги уксаазынын 160 баш мыйыстыг бода малдарын ажаап, кадагалат турганнар инектерин 450 га шөлдүг одарга кадарып тургаш, олар бир баштын хонукта немештир ортумак дензизин 1090 грамм чедир ап турганнар.

Зеленчук районда «Коммунизмче орук» колхозтун иненин кадарчысы И. Н. Малютин даг черлерге инекти кадарып семиртир талазы-биле эки түнелди алган. Мыйыстыг бода малдын одар семиртилгезин с шын организастанып, 120 хонук дургузунда хонукта ортумак дензи немелдезин баш бүрүзүңге 1300 грамм чедир ап турган. Майда болгаш июньдун эгезинде инекти даглар электеринге болгаш мээс чарыкка кадарар. Оон дараазында чоорту элзэн бедик дагларже кадарып, дагнын арьга чарыын ажылавышаан, оон чемистип көк оьдун инектерге чидиртип турар. Кажан августтун төнчүзүңде болгаш сентябрда элзэн семирдеп келгенде эш Малютин инектерин чавыс оदारларже чоорту балдырып турар.

Муриақычларын дуржулганын көргүзүп турары болза, мыйыстыг бода малды одарладып семиртирининтинин мал ажылынын продуктулуун моон сонгаар улам бедидеринин чугула чүүүл болур.

М. С. СМОЛНИН, эртем-ажылдакчы.

УЛУС ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫН ЧУРТТАРЫНДА

Тракторист Алоис Шайнер

Кралоуицкий МТС-тин делгем, чырык мастерскаясында механиктер тракторларны септеп турган. Кезектерин долгандыр делгей салып каан, автол-биле чаап каан курламыр кезектер салгылар кырында чыткылаан. Ыраккы азындан үстелип карара берген брезент комбинзонунг делгем эгинниг оол моторну кырыныч танып турган. Эштери-биле бисте таныгырып чоран бригадири Иозеф Шима ол солду кыйгыртыпты. Бисче узун делгем кижи чедип келди. Хуннү херели оон додуга берген арнын чырыдып турган.

—Алоис Шайнер—деп, улуг, шыраак холун сунумушаан, ол чугаалаан. Чехословакияда бедик хүндүлел-биле бургеткен буду чок ол тракторист бистин мурунувуста турар дээрзинге бүзүрөөн бис. Оон дугайы, кайгамчык механик, улуг күзел-сорукут болгаш чүктүүшкүнүг кижи деп чугаалажып турар.

Оон-биле бис оон ажылынын дугайын, амыдыралынын, база оон трактор бригаданынын ажал-херектеринин дугайын чугаалажы берди-вас.

—Ам Чехословакияда амыдырал мурундаазы ышкаш эвес, кижилер база өскерилдишкен. Мен хумда ийи амыдыралды чурттап эртим, мынчанга чан амыдыралдын үнени билир мен деп ол тавар чугаалап турган.

Ынчангаш ол бодунун кадыг берге амыдыралчы оруун тодаргай чокка чугаалап берген. Буржуазтыг Чехословакияга Алоистин аказы, куш-ажылга ынак ады таразын, кулактын машиназын, азы адын ажылаанынын хөлезинин телээр дээш даггаар эртенден эгелээш, хүн ашкыжегедер кулактарга ажылдап чоран. Бир катап-ла кулактын таразын бастырарда ол бодунун үш харлыг огулу эдиртип алган. Хайгаара чок турган оол молотылкаже кире берген. Оон ийи буттарын дөмөк ортузундан одура шаапкан.

—Аш өг-бүлге мындыг янылыгы артык хырын болу берген мен—деп Алоис муггарал-биле сактып чугаалаан.—Капиталистыг тургузу үзүндө амыдыралга бодунга чогуур таарымчалыг черни канчап тып алыр ирги? деп хилинчектиг бодам мени кажан-даа кагбаан. Келир үзүн чидирген кижи—бүгү-ле чүдүлдин чидиргени ол деп чугаалажып турарлар. Мен бодумнун келир үмени көрбей турган мен. Ада-иеме аар чүктешки болбас дээш, бодум амытымынга чедер деп каш-даа удаа бодаан мен.

Чугаазын бичин када үзүпкеш, ол үргүлчүлөп чугаалаан...

—Ынчала-даа аас-кежик менээ келген. Ону совет солдат Чөөн чүктен эккелген. Артык хырын чок, эң үнелиг капитал болза кижилер болуур кайгамчыктыг чуртун дугайын ол менээ чугаалаан. Чаа частын агаарын тыныпкаш, мен бүгү амыдыралынын дугузунда бир-ле дугаар эзулуг хулузуруурун мен. Нийтилеиле ажыктыг кижи болуп болурумун дугайында бүзүрел «Эзулуг кижинин дугайында тоожу» деп совет чогаалчы Борис Полевойну номун номчаан соонда мээм мерделимге бүрүн-биле артып калган. «Эзулуг кижинин дугайында тоожудан» мен чүгле аас-кежик чок чорук айы-биле эжиминин дугайын номчааным ол эвес. Мен ол тоожудан өнүкүт, сүмелекчин, амыдыралга болгаш демиселге чаагай үлгер-чижекти көргөн мен. Маадырлыг ужудукчу Алексей Мересветинг өвур-хевиринге ынакшаан мен, ол мени кажа-даа үдөп чоран болгаш сүмелеп чоран: «Эрес дидим бол, Алоис! Сенээ амыдырал дыка хөй өрүшкү болур. Бодунун күзелинин дилим-биле чедип ал. Ол сенээ дудалаар. Менээ база-ла чияк эвес турган. Шепеп көр!».

Шынал-ла шепеп көрдүм. Мересветин үлегерин эдербашан, Алоис Шайнер даягыгытар чокка ынак буттар-биле кылаштап өренип турган. Ол хилинчектиг уруктар оон хөй күш негеп турган.

Ол болза, куш-ажылдын болгаш моральдыг күштерин эи-не кызыгаары, ынчангаш ол кажан-даа кылаштап өренип шыдавас хире бодатынын турган. Чаа амыдыралдын долунелиг хамаатызы болур дээн канчаар-даа аажок сорук, аштынмас күзел тилээн. Ол анык оол хөй кижилерни кайгадыр кылаштап эгелээ. Оон соонда ол трактор чолаачыларына өренип алырын шиптирлээ. Хуннү бадыр өөредилге номнарындан адыралбастаан.

Алоистин улуг акызы чоогунда турар суурда МТС-тин тракторизм болуу ажылдап турган. Ол чамдыкта бажынычы тракторун мууну алган, келгилеп турган. Алоис акызындан чаштына араак тракторга чедер бергеш, номдан алган билиглерин быжыглап алышаан тракторун өренип турган. Бир катап-ла ол тракторун кырыныч үне бергеш, башкаар рудьду туткаш, базар черни баса-каш, газты берипкен. Машина оон айы-биле чорупкан. Ол эрес-дидим чорук долгандыр турган кижилерни кайгаткан. Акызы баштай Алоиске ажына бергеш, оон соонда оон изиг чүткүлдүн билип каан болгаш элээн каш хүннерде тракторну чолаачыларына ону өөрткен.

Алоис тракторну эки өренип, эптиг дүрген башкарып турар апарган, оон оруунга чаа моондак турупкан: тракторист деп атты алдыра болгаш машинага болу чааскан ажылдаар эргени алдыра көдээ механизаторларнын күрүнө школазын доосар ужуруг турган. Ынчангаш ынаар, ол школаже эмчиин түңкөл шипчилели чокка кижини хүлээп албас чүгел.

Алоис үш катап эмчиге барган, ол баргаш, херелетинин турар шынылганы бээрин дыка дилеп турган. Ол, колдуктааштар чокка хостуг эптиг кылаштап билерин чүгле көргүзүп турган эвес, харын машинаны башкарып билерин база көргүзүп турган. Эмчи анык оолдун чүткүлдүн кайгаан, ынчала-даа шынылга бербээ. Буду чок кижи канчап тракторга ажылдап болурун чугаалап турар чижектеринин чогу, база медицинанын ат-алдарына чылдак тырттып алгаш, школазын директору база-ла оон дилээн хандырын шыдавайг турган.

«Чижек чок деп чүнерил, а Мересвет? Ол чижек эвес!»—деп Алоис буду чугааланган. Даразында хүнде ол, «Эзулуг кижи дугайында тоожуну» алгаш, директорун кабинетине киргеш, ол помну стол кырынга салып каан.

—Номчаан силер бе?—деп, ол чидиг айтырган.—Бодур, чижек.

Механизаторлар школазынга Шайнерин кирер дугайында дужаалды директор бижипкен.

Школаны кончуг эки дооскаш, Алоис Кралоуицкий МТС-че ажылдаары-биле томуылалга бижик алган. Ынчала-даа анаа буду чок анык оолду арай бүзүрел чогу-биле көрүп турган. Трактористин берге профессионазын оон шигээдип алганы хөй кижилер бүзүрел чогу-биле көрүп турган. Мынчангаш Алоист анаа ажыл кылырынга кирген.

Трактористин шынгы негелделеринин соонда ону септелге мастерскаяныч шилчиткен, ынчала-даа ол бодунун тракторга ажылдаар дээн шынгы күзелин карбаан.

Чиста деп көдээ суурда трактор бригаданынын бригадири Иозеф Шима бир чыл эртенде мастерскаяга кирип келген, МТС-тин кол механиги ол кижиге, бригадирге, трактор дугайында күзеп бодап чоруур чиктиг инвалидин дугайын, оон оожурга-вас характерин дугайын чугаалаан, оон-биле кады Алоистин тергивин эки техниктиг билиглерин болгаш мергежилин чугаалаан.

Иозеф Шима оон дугайында мурунда-ла дынчаан, а хостуг чуртту хостуг кижилери чүү чүвеге кандыг арга-мергежилди болурун «Эзулуг кижи дугайында тоожудан» билген болгаш Алоис Шайнерни бодунун бригаданынча чалаан.

Алоис Шайнер мындыг яны-биле тракторист апарган.

—Бодумнун баштай андарганым бирги андазын хооразынын үзүндө мен шаандо көрүп эртен чүдүлдини шиптузун утка мен, ынчаарда амыдыралымда бир-ле дугаар долунуум-биле ырлапкан мен—деп Алоис сактып чугаалаан.

Удаваанда Алоис Шайнер дуржулгалыг тракторчуларын безин четкеш, эртип турар апарган. 1951 чылда областын көдээ механизаторларынын чарыжына ол тилекчи бооп үнгөн. 1952 чылда «Шкадовка—30» деп дугуйлуг эркт тракторга ажылдаш, нормадан ийи ажыг катап хөйну ажылдап кылган. Күскү чер ажылдарынын үзүндө Алоис 180 гектар ажыг черни андарган, муң килограмм ажыг кывар, чаар материалдары камнап алган.

Бистин мурунувуста «Блесковка» деп неделя санында үнер солунун көктөп каан дугаарларны. Ол солуну Кралоуицкий МТС-тин коллективни үндүрүп турар. Солунун көскү арнында трактористтерин социалистыг чарыжын түнелдерин парлаан. Муңакчыларын данзысы кажан-даа Шайнерин фамилиязы-биле эгелеп турар.

Трактор бригаданын ажылынын түнелин үндүрүшөөн, «Блесковка» солунда автор бодунун чүүлүндө мынчаар чөптүү-биле бижип турар: «Күскү ажылдарын планын дыка ажыг куусеткенивиске чоргаарлашып турар бис. Ынчала-даа оон-биле таалап олуруп болбас. Оон-даа артык будуручкүлүг ажылдаар ужуруг бис. Бистиң көдээ суурувустун социалистыг чаартылганын бистиң киржин турарымыс шиптирлиг байдал болур».

Ол чаартылганын киржикчизи болза, тракторист Алоис Шайнер болур. Улус-демократтыг Чехословакияда улуг болгаш чаагай орук оларнын мурунда ажытылган. Эрги, капиталыстыг үелерде эчис орулга чок инвалид оол чоранындан, Шайнер хосталган чуртта куш-ажылдын маадыры, чаа нийтиледик үнелиг кежигүн болган. Ол, амыдыралга бодунун турар черин тып алган. Төрөн чуртунга, Коммунистыг партияга ынакшылынын күжү, күш-ажылды мерделдиг көөрүнгө күзөл-соруку оларны бурунгаарладып турар.

Бодунун келир үдеги планнын дугайында Алоистин биске чугаалааны:

—Көдээни социалистыг чаартылганын бодумнун бүгү күженишкенимни, бүгү күштеримни бээр мен. Ол мээм ыдыктыг хүлээлгем.

Бистин өг-бүлөвистен үш алышкылар бистер ам трактористеп ажылдап турар бис. Бистиң төрөн суурувуста чангыс-аай көдээ ажил-агыг кооператив ам дээрзиде чок, бис өске кооперативтерин черлеринде ажылдап турар бис. Ынчала-даа удавас биске база ол болур. Бистин күзелин—социализмнин улуг чурту кандайг кайгамчыктыг чедишкенин-биле, ындыг чедишкенин чедип аларымыс болур. Совет улустун дуржулгазын кызыкмак өренип турар бис, күзөл-сагыжымысты келир үде барып шынынг боттуг чорук кылдыр хуулдулар дээш бүгү күженишкенин харамаанмайг турар бис.

Б. ТАРАСОВ.

Прага хоорай.

Ныдатта капитал тудушкун

ПЕКИН. Чуртту эң улуг индустриалдык району Соугу-Чөөн Кыдатта капитал тудушкунун калбарышкынын дугайын «Женьминьжибао» солун бижээ.

Ында Аньшань комбинаттыг тудушкуну чоруу турар. Шуктулга-нын улуг цехин, бүдүн хоолайларнын цехин, чаа механиктер цехин, эң чаа электри херекселдерин тургузуп турар. Шуктулга цехинге машина дерилгелерин тургузарынын чып планынын 51,2 хуузу күүсетине берген.

Хөмүр даш үлетпүрүнүн шыдалы улгадып турар. Хөмүр даштын чаа

шакталарынын тудушкунунун чыл планы апрельдин төнчүзүндө-ле 48,6 хуу күүсетине берген турган.

Рудаларнын, кара болгаш өнүк металлдарын бар черлерин шипчил тыварынын талазы-биле чершчилел ажылдары Соугу Чөөн Кыдаттын хөй-хөй районнарында калбарып турар.

Үлетпүрүлүг улуг будурулгелерин тудушкуну-биле чергелештир хөй-нитти албан черлеринге болгаш өөредилге черлеринге бажынар тудушкуну база улуг хөмчөлдүг калбарып турар. Харбинин медицина институту, Мукденде көдээ ажил-агыг

академиязы, Кыдат Улус Республиканын эртемнер академиязынын Чанчунда эртем-шипчилел институту болгаш өске-даа албан черлерин тудуп турар.

Мукденде, Аньшаньда, Харбинде Чанчунда, Порт-Артурда, Дальнийде болгаш өске-даа хоорайларда хоорай тудушкуну калбарып турар. Суг дамчыдылганынын болгаш каналызынын чаа-чаа шугумнарын, газ дамчыдыкчыларын кылып турар, көвүрдүлгенин тургузуп, хоорай транспортын калбартып турар.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын улустун армиязынын Кол командьылынын дынчанды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязынын Кол командьылынын июнь 9-та медээлээни болза:

Эрткен хуннун дургузунда өгү фронтларга ол черлеринге ужуруг-дузалыг тулуушкуннар болган.

Июнь 8-тин дүнезинде америк ужуруг-чүлү Пхеньянны, Соугу Пхенан мочуну Чунхва болгаш Енчу районнарыннын тайбын чурттакчылыг черлеринче база катап халдаашкын кылып, оларны араанзы-биле бомбалаан. Халдаашкыннын түнелинде тайбын чонун ортузунда дыка хөй когаралдар болган, чуртталганын 200 бажынары болгаш чер бажынар чок кылдылган.

Июнь 9-та Улустун армиязынын зениттиг кезектери дайзынын 3 самолёттарын андара аткан.

(СЭТА).

Кореяга тайбынчыдылга дугайында чугаалажышыкчыларга

ПЕКИН. Сяньхуа агентчилинин корреспондентизинин Кэсондан дамчыкканы:

Июнь 8-те хүндүскүнүн 2 шакта Кореяга тайбынчыдылга дугайында чугаалажышыкчыларда ийи талаларнын делегациялары туттурган шериглерни дедир чандыраарын дугайында дугурулуга тускай ат салганнар. Ынчангаш, бүгү делегейи күзеп манап турар чүлү Кореяга тайбынчыдылга удавас тургустунган турар. Тайбынчыдылга холбашкан административтиг кезектерини эң кыска хуусаанын иштинде таарыштыр дээш, делегациялар хаагыг хуралдарын үргүлчүлөшөөн турарлар.

(СЭТА).

БАРЫН ГЕРМАНИЯДА АНЫКТАРЫНГ ЯДАРАНГАЙ БАЙДАЛЫ

БЕРЛИН. «Фрейс фольк» солунун дындап турарын эзугаар алгыра, Барын Германияда ажыг чок оолдар болгаш кыстарын саны 800 муң кижи чедип турар. 300 муң хире кижи оруктарда улчуп, көвүрдүлгө адаанга болгаш маналга залдарына дун эртирип чоруур ужуруга таварышканын. 190 муң хире кижи чер бажынарда болгаш лагерьерде чурттап турар.

(СЭТА).

Копенгагенге ажылчы чоннарын митингизи

КОПЕНГАГЕН. Июнь 7-де Копенгагенге дани найсылалдын ажылчы чоннарын митингизи болган, анаа хэрэженин Бүгү-делегей конгрессини киржикчилери чугаалар кылганнар.

Даниянын хэрэженин шимчээшкенин идепкейлиг ажылдакчызы Ида Бакам митингин ажиткан. Оон соонда чүве чугаалаан дээржи Эженн Коттон дани хэрэженин эрэгиз баыр чедирген болгаш прогресске белеткедин талазы-биле оларнын кылган ажылы дээш оларга өөрүп четиргенин илереткен.

Моника Фелтон (Англидан) бодунун чугаазына Англида тайбын дээш шимчээшкенин дугайын чугаалаан.

Ол ышкаш Зинаида Гагарина (ССРЭ-ден), Ли Дэ-цюань (Кыдаттан), Сеза Набрави (Египеттен), Элиза Бранко (Бразилиядан), Мусалова (Польшадан), Легерман (Германиядан), Леклерк (Франциядан), Сэффуолд (АКШ-тан) олар база чүве чугаалааннар.

(СЭТА).

Индияда аш-чем талазы-биле берге байдал

ДЕЛИ. Индияда аш-чем талазы-биле кыжаныгыг байдалга холбаштыр индий парлагла дүвүрээзинин илередип турар. Оон-биле кады дүжүттүн куудулашкыннын дугайын солуннар дындап турар. «Индияна фэйнао» деп журналдын медээлерин эзугаар алгыра, 1951—52 чылда ажаап алдынган кызылтас 1950—51 чылдаргазындан 9,5 хуу эвээш, мал чеми сизгенер—12 хуу, арбай—8,2 хуу, чер тооруу—11,6 хуу, лән үрээни 14,4 хуу эвээш болган.

«Бобмей кроникл» солунун дынатканы-биле алгыра, аш неперээн Махараштра районнарында чингетараа өртээ 60—70 хуу өскен.

«Бир эвес озалдашыктын чок хемчелгер ал чорутпас болза, байдал моон сонгаар-даа дорайтаар» деп солун айткан.

Джалпурнун аштан чоону ынак бүрүлдеринден кылган боовалар-биле чөмөнип турар деп «Хиндустан таймс» солун дынаткан.

(СЭТА).

Италияда парламент соңгулдалары

РИМ. Июнь 7-де Италияга парламент соңгулдалары эгелээ. Боттарынын бадылаар эргезин Италиянын политиказын өскерттин чедип алырынга ажыглаарынче соңгукчуларны кыйгырып турар кыйгырын демократтыг солуннарда парлагылаан. Пальмиро Тольяттинин ат салганы, соңгукчуларга кыйгырыгга «Унита» солун парлаан. Кыйгырыгда чугаалап турары:

«Хөөн чокталып өжээргээр чоруктарже болгаш политиктиг халдаашкыннарже чүткүп, бистиң активчелеривисти иштеп сүрүп, партизан дайынын эң эки киржикчилеринге шиптикелдерни үндүрүп, чүгле хлөб кескиндизи, ажыл болгаш тайбын негеп турар ажылчы чоннарга уду демиселге күрүнө эрге-чагыргазынын органынын болгаш чепсектиг күштерин безин мобилизастывшаан клерикалдыг партия биске бодунурада бүгү айыылдарны таварыштыраын оралдажып турган дээрзинге силер бүзүрөп болур болган силер. Ынчала-даа клерикалдар чүгү-даа чедип ап шыдавааннар. Олар чангыс базым-даа аткаарларынче бисти албадап шыдавааннар. Бис бөхүн дүүнгүден-даа артык күштүг бис. Бистиң бөхүн улус массалар-биле харылаазымыс кажангызында-даа артык сыйры. Клерикалдар ону билдерип, база бадылаашкыннарын 50 хуузундан оода бичи-ле хөйну боттарынга хандырттып алырыныч харын ынчангаш чүткүп турары чадас, анаа мегечи соңгулда хойлузу идиг бээр ужуруг болуп турар. Олар ак-сеткилдиг хамаатыларнын бадылаашкыннарын эвес, а оларнын үүледири деп турары мегечи чорукка идегеп турарлар. Оларнын ол сөөлгү идегелин база-ла эзилдириптер.

Итали Коммунистыг партия дээш бадылаар; клерикалдарнын болгаш оларнын эвилелчилеринин чорудуп турары өчүк-чөггөлгө болгаш хөөн чокталып өжээргээр чоруктун пропагандазын чөрчүштүр кам таварышканын ындыг чангыс эви

дээш бадылаанар. Ак-сеткилдиг хамаатыларын катап тургустунган ол чангыс эвинин түнелинде бистиң төрөн чуртувус депшилгенин, демократиянын, тайбынчы болгаш социализмнин оруу-биле чорузун дээш бадылаанар!»

«Аванти» солун Пьетро Неннинин допу чүлүп парлаан. Социалистыг партиянын улус массалар-биле быжыг харылаазынын Ненни ол чүлүндө демделеп турар.

Серемчилелдиг турарынче, база соңгулдаларнын бүгү кажарлаашкыннарын болгаш чөгнөлгө чоруктарны сойгалап илередиричче депшилгели партиаларнын бүгү активчилерин болгаш соңгукчуларны демократтыг парлагла кыйгырып турар. «Унита» солунунун бижээни: «Кандыг-даа хоозун мегелерин талазы-биле серемчилелдиг болунар! Мегелээр чоруктуң сойгалатынын илеретинген оралдажышкын бурзуу мегечи соңгулда хойлузу амыдыралга боттандыраынга шиптыктаашкын болур».

Соңгулда хойлузуңуң үрээшкенин хөй кыжыларын демократтыг парлагла көргүзүп турар. «Хамаатылар комитеттеринин» («Католиктиг хөдөлүшкүнүн» пропаганда органы) активчилери меге дуаазы-биле, а чамдыкта куш ажыглап-даа тургаш, Палермо хоорайнын хөй хөй соңгукчуларын соңгулда шипылгаларын апарганнар «Унита» солун бижип турар.

Христиан-демократтыг партия чүлө артык бадылаашкыннар чедип алыр дээш, бодунун эвилелчилеринге уду демиселге безин кирип турар дээрзинин дыка хөй бүзүрелдигелери бар болуп турар. Чижээ, Риеети мочунун христиан-демократтыг партиянын төлээлекчилери либералдыг партияга болгаш оон кандидаттарына уду дорамчылаалыг хуудустар парлагылааш, аас-биле-да, бижик-биле-даа каржи нүгүлдээшкенин кампаанын ажитканын деп «Темпо» деп реакциялыг солун дынаткан.

(СЭТА).

Австралияда ажыл соксадышкыннары

КАНБЕРРА. Квинсленд штаттын чигир заводтарынын ажыл төлөвирин бедилерин негеп турар 600 ажылчыларнын ажыл соксадышкыны бо неделяда ажылчыларнын тилелгези-биле доозулган деп «Трибюн» солун дынаткан. Машина тудушкунунын катышкан профвуделинин болгаш котёлчулар профвуделинин ажыл соксадышкынын талазы-биле катышкан комитети ажылчыларнын негелделерин хандыраарыга боттарынын чөпшээржип турарын чигир заводтарынын ээлери бүзүрөткен соонда ажылчылар боттарынын ажылын катап эгелей бергенер.

Май 29-та Сидней чоок каазынын металлистеринин конференциязы болган. Анаа 16 профвуделдеринден 375 төлөөлөр киришкен. Тайбын дээш, ажыл төлөвирин бедилери дээш, ажыл-биле бүрүн иштеген турар чорук дээш, социал хандырылганын экижидери дээш демисел күштелдеринче кыйгырып турар резолюциянын конференциядан үндүргөн. Ажыл төлөвирин бедилерин чедип алыр сорулга-биле бир хүнүнүгү бүгү-нитти ажыл соксадышкынынче металлистерни бол-

гаш өске-даа ажылчыларын кыйгыраарын металлистерин профвуделдеринин федерациязынын удурут чериден конференциянын киржикчилери негээнер. Улуз кижилеринин удуруткучуларынын ужуражыгазынын дугайында саналды австралий чазактын бүрүн-биле чугаажокка деткирин, Кореяда дайын чорудулгаларын доп-доран соксадышында болгаш корей айтырыгы сонгаарладышкын чокка таарыштыраынга идиг бээрин конференциянын киржикчилери негээнер.

Оон аягыда, «Австрали чепсектиг күштерни Кореядан, Малайдандан болгаш өске-даа даштыкы күрүнелерден доп-доран дедир кыйгырынычче» конференциянын киржикчилери кыйгырганнар.

Ньюкасл районунда «Джон дарлинг» деп шахтанын ажылчылары март 25-те эгелээн ажыл соксадышкынын ам-даа үргүлчүлөп турар. Администрациянын ажылдан үндүргени, шахтанын профвудел органынчазынын удуруткучузу ажалга катап тургузарын дагжылар негеп турарлар.

(СЭТА).

Хол бөмбүүнүн талазы-биле область маргылаазынын түнели

Хол бөмбүүнүн область маргылаазы Кызыл хоорайга бо чылдын июнунун 7-ден 9-ка чедир болуп эрткен. Маргылдаага эр улустун 10, хэрэженин 3 командалары киришкен. Үш хүн иштинде үргүлчүлээн күженишкенин демиселдин түнелинде эр улустуундан бирги черин «Искраны» (Кызыл), ийги черин Чөөн-Хемчик районун, үшкү черин Бай-Тайга районун командалары алган.

Хэрэженин командаларындан бирги чери база-ла «Искраны» (Кызыл) командалы алган.

Июнунун 9-та Кызылдын Гастелло аттыг культура паркынын хол бөмбүүнүн шөлүнге область маргылдаа-

зынын түнелин үндүргөн болгаш оон тилекчилерин шагнаан. «Искраны» (эр улустун болгаш хэрэженин) Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга районнарын командалары база оларнын ойнакчыларын куш-культура болгаш спорт хэрэзин область комитетинин диплом бижин-биле тус-тус шагнаан.

«Искраны» эр улустун болгаш хэрэженин тилээн командаларына хол бөмбүүнүн талазы-биле область чемпиону деп атты тывысқан. Оон ийи «Искраны» оолдар командалынын ойнакчыларын карман шактары-биле, хэрэженин командалынын ойнакчыларын өртөктик чүдүлдер-бил